

Víctima: Andreu Salom i Lladó, *Marçal*
Autoria: Andreu Salom Mir

UN TAL ANDREU SALOM A CAN MIR

Les línies que segueixen volen ser un petit homenatge a un pescador cataliner, padrí d'un servidor, que com tants d'altres mallorquins d'esquerres i republicans, passà per la presó més temuda dels revoltats feixistes a Mallorca, anomenada Can Mir, a Ciutat, concretament a l'indret on actualment està ubicat el cinema Augusta. Ell tingué més sort que d'altres, ja que pogué salvar la pell, no sense haver patit alguns drames personals inherents a tan trista situació. Els mots que vénen a continuació pretenen reflectir l'entorn familiar de l'home i les circumstàncies laborals i polítiques que, en bona part, envoltaren la seva trajectòria.

Andreu Salom i Lladó, *Marçal*, era un pescador de Santa Catalina, pare de cinc fills, un d'ells l'autor dels dies de qui subscriu, de nom Pere Antoni Salom i Aranda, un dels darrers —o potser el darrer— artesans panerers-barralers que hi ha hagut a Mallorca. La dona d'en Pere Antoni, na Magdalena Mir i Sabater, filla d'en Joan Mir i Morey, també pescador, i de na Francesca Sabater i Sala, peixatera, pertany a la branca dels Mir de Banyalbufar, de malnom *Titetes*, i afamats pescadors del terme (entre els seus membres comptà amb en Mateu Mir, més conegut per *Mateíto*, o *Tío Mateíto*, per als seus nebots, emigrant molts anys a Amèrica, i que, segons contava ell mateix, va ser cuiner del famós mafiós *Al Capone* i president de Cuba durant un dia. El patriarca, en Francesc Mir, pare de Joan Mir i de vuit fills més, s'havia establert al popular i mariner raval de Santa Catalina a finals del segle XIX, on casà amb na Magdalena Morey, *Fineta*, d'origen valldemossí i dona d'empenta de l'època, per la qual tota la família fou coneguda com els *Finets*.

Tornant al padrí Andreu, hem de dir que procedia d'una família santanyinera de pescadors, amb barca a Cala Figuera. Els seus pares arribaren a Santa Catalina, igualment, al tombant del segle dinovè, on continuaren fent de pescadors (de la família pròpia, tots menys el pare, en Pere Antoni, que de ben petit ja dirigí les seves passes a l'ofici artesanal). N'Andreu Salom i la seva dona, na Caterina Aranda i Arbona, del barri de sa Calatrava, provaren de fer de pagesos al poble de Campos, d'on era originària la mare d'ell, però les males anyades els feren tornar al raval cataliner. S'instal·laren, com a llogaters, en un dels molins del carrer Indústria (en un altre hi vivien els pares d'ella) amb tota la llocada, composta de cinc fills espessos. Alguns d'aquests molins servien de tallers de barralers (amb un personal majoritàriament femení) que usualment feien feina a escarada («tant fas, tant cobres»), tot fent barrals per a guardar oli o vi, coves per a transportar patates, paners, alfàbies per a guardar olives... En Pere Antoni Salom entrà en un d'aquests tallers, per fer de *mosset*, a l'edat de sis anys, on aprengué l'ofici, tot robant hores a l'escola (en aquella època, l'obligació d'anar a *costura*, com deien, era molt laxa). Ell va ser el darrer barraler que restà en actiu.

Andreu Salom i la seva família passaren sempre moltes estretors (les pròpies, d'altra banda, de la classe treballadora, immersa en uns anys llargs i perllongats de fort declivi econòmic, en què l'única solució per a molts era l'emigració). D'idees republicanes i anticlericals (Santa Catalina tingué fama, a banda de donar uns mariners i pescadors excel·lents, de ser la barriada més republicana i d'esquerres de Ciutat, juntament amb el Molinar, lloc de procedència, precisament, de la històrica dirigent comunista Aurora Picornell, cosina de la padrina, i que, durant la brutal repressió feixista que començà en el 36, fou torturada i afusellada, com la major part de la seva família), en Salom va ser detingut al cap de poc temps del cop d'estat dels militars i portat, com molts altres mallorquins d'esquerres, i/o de tendència nacional catalana, al magatzem-presó de Can Mir. Molts en sortiren... Per ser assassinats a qualsevol lloc ignot (preferentment prop dels cementiris). N'Andreu Salom i Lladó se'n pogué salvar: no era membre de cap partit republicà ni estava afiliat tampoc a cap sindicat. A més d'això, el fet de tenir dos fills al front (els oncles Andreu i Francesc) lluitant —obligats— en el bàndol «nacional», influí, probablement, en el seu alliberament (així i tot, alguns veïnats el miraren, la resta de la seva vida, amb molt de recel). Mai no tornà a ser el mateix home (la seva dona morí, malalta i plena d'angoixa, al cap de poc temps de sortir ell de la presó). Segurament, ja no va poder oblidar el rostre de l'horror, representat per la imatge més descarnada i despietada del feixisme, que tants drames, tanta sang i tanta ruïna moral havia provocat, en una illa, Mallorca, que molts artistes, escriptors i viatgers havien admirat. Vaig néixer a Inca, un poble de l'illa de Mallorca, en una família humil: el meu pare era sabater, no ens sobraven els diners, però tampoc ens mancava res. La meua mare s'ocupava de la casa i dels fills; els dos s'estimaven moltíssim i els records que tenc de la meua infantesa abans del 1936 són molt bons. Érem cinc germans, amb pocs anys de diferència; era una casa alegre i viva.